

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора економічних наук, професора Карачини Наталії Петрівни
на дисертаційну роботу Салюк-Кравченка Олександра Олексійовича
на тему «Регулювання корпоративних відносин суб'єктів
господарювання в умовах динамічного макроекономічного середовища», яку
подано на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за
спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

1. Актуальність теми дослідження.

Одним з найхарактерніших явищ ринкових трансформацій в Україні стало створення корпоративного сектора економіки як базового серед інших організаційно-правових форм господарювання. Формування ефективної системи корпоративного управління через низку спектрів галузевих проблем залишається важливою складовою структурного реформування, що зумовило актуалізацію наукових досліджень різнопланового соціально-економічного змісту.

Корпоративне підприємство як система вищого рівня стикається із більшою кількістю загроз, які не лише можуть мати технологічний, ресурсний, фінансовий характер, але й поглиблюватися діями внутрішніх суб'єктів, інтереси яких опонують інтересам підприємства, або інтересам один одного. Відтак, регулювання та удосконалення корпоративних відносин в Україні залишається актуальним на етапі соціально-економічного розвитку сьогодення. Недостатній рівень розвитку корпоративних відносин, що гальмується як зовнішніми, так і внутрішніми факторами диктує потребу дослідження регулювання корпоративних відносин суб'єктів господарювання в умовах динамічного макросередовища.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота Салюк-Кравченка Олександра Олексійовича виконана у межах комплексної, фундаментальної та науково-дослідницької роботи «Дослідження формування інституціональних структур в умовах ринкової трансформації (№ 231) (термін виконання 2012-2016 рр.), яка виконувалась кафедрою економічної теорії та історії економічної думки Одеського національного університету ім. І.І.Мечникова (номер державної реєстрації 0112U002908); та додатково виконувалось у відповідності з планом комплексних науково-дослідних робіт Чернігівського національного технологічного університету, зокрема: «Розвиток економіки в умовах глобалізаційних викликів: національний та регіональний виміри» (термін виконання 2016-2021 рр.), (номер державної реєстрації 0116U 003596).

Внесок Салюк-Кравченка Олександра Олексійовича полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних засад дослідження в сфері регулювання корпоративних відносин суб'єктів господарювання в умовах динамічного макросередовища.

3. Ступінь обґрунтованості і достовірність наукових положень, висновків і пропозицій здобувача.

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи Салюк-Кравченка О.О., дозволяє відзначити змістовність та логічність побудови викладеного матеріалу, обґрунтованість основних наукових положень, висновків і пропозицій, які сформульовані здобувачем самостійно. Зміст роботи відзначається широтою охоплених питань дослідження та їх взаємоузгодженістю у відповідності до поставленої мети роботи. Дисертаційна робота є виконаною на належному теоретичному і практичному рівні є завершеною науковою працею.

Робота характеризується науковою новизною і відображає особистий внесок в обґрунтування теоретико-методологічних і методичних положень

для вирішення проблеми регулювання корпоративних відносин суб'єктів господарювання в умовах динамічного макроекономічного середовища.

Детальне ознайомлення дає підстави стверджувати, що результати дисертаційної роботи базуються на використанні: законодавчих та нормативних актів України, офіційних даних Державної служби статистики України, наукових праць вітчизняних та зарубіжних вчених з проблем регулювання корпоративних відносин суб'єктів господарювання, матеріалів вітчизняних і міжнародних науково-практичних конференцій, власних розрахунків та спостережень.

Додатково було використано значну кількість літературних джерел, зібрано і опрацьовано великий обсяг статистичної інформації для висвітлення сучасного стану проблематики регулювання корпоративних відносин суб'єктів господарювання в умовах динамічного макроекономічного середовища.

Внесок автора полягає в обґрунтуванні наукових положень та практичних рекомендацій з питань формування процесу регулювання корпоративних відносин суб'єктів господарювання харчової промисловості в умовах динамічного макросередовища.

Після ознайомлення із змістом дисертації Салюк-Кравченка О.О. доцільно зробити висновок, що сформульовані автором наукові положення, висновки і рекомендації є достовірними та обґрунтованими. Зміст дисертаційної роботи засвідчує наступне: визначеної мети дисертантом досягнуто, поставлені завдання виконано, а висновки дослідження є аргументованими.

4. Наукова новизна і практична значимість одержаних результатів.

Наукове значення результатів дисертаційної роботи Салюк-Кравченка О.О. полягає в розробці теоретико-методологічних положень та науково-практичних рекомендацій щодо регулювання

корпоративних відносин суб'єктів господарювання в умовах динамічного макросередовища.

Основними науковими результатами та науковою новизною дисертаційної роботи є:

- обґрунтовано концепт комплексного оцінювання ефективності корпоративного управління, який враховує рівень збалансованості впливу акціонерів, вищих органів правління та виконавчого менеджменту на результати функціонування товариства в умовах змін та дозволяє здійснювати комплексний перманентний моніторинг стану корпоративних відносин, якості управлінських рішень та поточної ефективності корпоративного менеджменту порівняно з аналогічними підприємствами галузі;

- удосконалено результати кореляційно-регресійного аналізу впливу макроекономічних чинників на формування і розвиток корпоративних структур у харчовій промисловості України, на підставі яких побудовано й верифіковано відповідні моделі їх впливу, що можуть використовуватися у якості аналітичного інструментарію та формування прогнозів розвитку корпоративних підприємств, планування прибутків і дивідендів на мікрорівні;

- удосконалено систему показників корпоративного управління з позиції задоволення інтересів акціонерів, правління та менеджменту корпорації, що дозволяють здійснити комплексне оцінювання якості корпоративного управління та функціонування корпоративної структури;

- удосконалено систему результуючих ознак сучасного стану діяльності публічних акціонерних товариств й особливостей корпоративних відносин та їх вплив на ефективність менеджменту підприємств харчової промисловості;

- розвинуто закономірності та тенденції функціонування корпоративних структур харчової промисловості у реальному секторі економіки, основні причини та наслідки їх впливу на розвиток національної економіки;

- удосконалено організаційно-економічні механізми регулювання корпоративних відносин на макро- та макрорівні, поєднання яких сприятиме формуванню ефективних моделей корпоративного управління та розвитку корпоративного сектору економіки харчової промисловості;

- розвинуто трактування поняття стратегії організаційного розвитку корпоративного управління, що, на відміну від відомих, визначається як комплекс заходів, спрямованих на приведення у відповідність внутрішніх організаційних відносин, методів прийняття рішень, розподілу повноважень, відповідальності та функцій учасників корпоративних відносин обраним цілям стратегічного розвитку підприємства у довгостроковій перспективі;

- запропоновано напрямки удосконалення системи функціонування ринку цінних паперів в Україні, що передбачають: приведення системи регулювання фондової біржі до кращих зразків у світовій практиці, стимулювання фінансової активності підприємств на ринку цінних паперів, створення передумов та відповідних мотиваційних механізмів для проходження лістингових і рейтингових процедур підприємствами корпоративного сектору, підвищення якості інформаційного забезпечення учасників фінансового ринку.

Дисертаційна робота складається з трьох розділів, кожний з яких характеризується певним внеском у розвиток теорії та практики щодо обґрунтування теоретико-методологічних засад та розробки практичних рекомендацій з регулювання корпоративних відносин суб'єктів господарювання в умовах динамічного макросередовища.

Одержані автором результати дослідження з теорії і практики характеризують високий рівень вирішення проблем обґрунтування теоретико-методичних засад та розробки практичних рекомендацій з регулювання корпоративних відносин суб'єктів господарювання харчової промисловості в умовах динамічного макросередовища.

Результати дисертаційного дослідження, висновки і рекомендації, що містяться у роботі, схвалені та використовуються у практичній діяльності Департаментом соціальної та сімейної політики Одеської обласної державної адміністрації (довідка № 4235 від 20.07.2018 р.); Приватним акціонерним товариством «Оберіг» Арбузинського району Миколаївської області (довідка № 73 від 28.05.2018 р.); Приватним акціонерним товариством «Одесавинпром» (довідка № 1818 від 20.07.2018 р.); Публічним акціонерним товариством «Одеський консервний завод дитячого харчування» (довідка № 111 від 09.11.2018 р.). Водночас результати дослідження використовуються в навчальному процесі Одеської національної академії харчових технологій (довідка № 61/18 від 11.07.2018 р.).

5. Відповідність опублікованих праць автора змісту дисертації. Теоретичні і практичні результати дисертаційного дослідження, висновки і пропозиції автора відображено у 14 наукових працях, з яких 8 статей у наукових фахових виданнях України, в тому числі 4 у фахових виданнях, що входять до міжнародних науково-метричних баз даних Web of Science, Index Copernicus, 1 стаття в іншому науковому виданні, 5 – у матеріалах міжнародних науково-практичних конференціях. Загальний обсяг публікацій – 5,3д.а., 4,22д.а. з яких належать особисто автору.

6. Оцінка викладення й оформлення дисертації. Дисертаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел (96 найменувань), містить 24 таблиць і 24 рисунків. Загальний обсяг дисертації становить 187 сторінки.

7. Зауваження і пропозиції щодо змісту дисертації.

Позитивна оцінка результатів дослідження Салюк-Кравченко Олександра Олексійовича не заперечує окремих положень, які можуть слугувати предметом дискусії. Суть основних з них полягає у такому:

1. У роботі автор запропонував виділити чотири основні методи правового регулювання корпоративних відносин, до яких них належать: метод розпорядження, метод незалежних рішень, метод упорядкування дій та метод настанов (стор. 48-49). Проте, попередньо не проведено дослідження всієї сукупності існуючих методів правового регулювання корпоративних відносин та обґрунтування доцільності застосування вищезазначених методів за відповідними критеріями. Водночас, на наш погляд, необхідним було б виявити взаємозв'язок із наведеними методами корпоративного управління (табл. 1.4, с. 44).

2. У дисертаційному дослідженні автор концентрує увагу на аналізі особливостей корпоративного управління та ефективності корпоративних підприємств саме у харчовій промисловості (с. 73-89), обґрунтовуючи цей вибір тим, що ця галузь є однією з системоутворюючих галузей вітчизняної економіки та має визначальний вплив на забезпечення економічної, продовольчої та соціальної безпеки. Однак, вважаємо, що при обґрунтуванні доцільно було б довести пріоритет підприємств корпоративного сектору у розвитку харчової промисловості або ідентичність (чи особливість) проблем корпоративного сектора харчової промисловості, які притаманні господарському комплексу національної економіки.

3. При формуванні кореляційно-регресійної моделі впливу макроекономічних чинників на розвиток підприємств корпоративного сектору автором в якості залежних змінних обрано кількість підприємств корпоративного сектору в економіці, кількість акціонерних товариств, обсяги реалізації продукції підприємствами харчової промисловості та рентабельність операційної діяльності корпоративних структур харчової промисловості (с. 93-104). На наш погляд, дискусійним є вибір кількості

акціонерних товариств, як стверджує дисертант, однієї з найбільш продуктивних організаційних форм бізнесу в ринковій економіці й вагомому чинника розвитку фондового ринку. Адже, за власними дослідженнями автора кількість акціонерних товариств значно скоротилась і продовжує скорочуватись, а найбільшу частку у структурі корпоративного сектору складають товариства з обмеженою відповідальністю (у середньому 95%) (с. 59-61).

4. З метою удосконалення організаційно-економічних механізмів регулювання корпоративних відносин в умовах змін автор запропонував достатньо дієві заходи щодо формування організаційних засад регулювання корпоративних відносин та удосконалення механізмів взаємодії учасників корпоративних відносин (с. 112-135) в розрізі внутрішніх і зовнішніх механізмів та виявленні і збалансуванні інтересів учасників корпоративних відносин. Проте, не зважаючи на те, що дисертант зазначає, що до підприємств корпоративного сектору відносяться: акціонерне товариство, товариство з обмеженою відповідальністю, товариство з додатковою відповідальністю, повне товариство, командитне товариство, асоціація, корпорація, консорціум, концерн (с. 60), увага сконцентрована лише на акціонерних товариствах. Вважаємо, що це обмежує врахування особливостей корпоративного управління та виявленні інтересів окремих груп учасників корпоративних відносин на вищезокреслених підприємствах.

5. У роботі автор запропонував сукупність показників для кількісної та якісної оцінки рівня ефективності корпоративного менеджменту із визначенням інтегрального показника ефективності корпоративного управління (с. 139). Проте, не обґрунтовано методичний підхід до формування питомої ваги складових показників у інтегральному показнику ефективності корпоративного управління, інтегральному показнику стану корпоративного управління, інтегральному показнику ефективності органів правління корпорації та інтегральному показнику діяльності менеджменту корпорації (таблиця 1, додаток А, с. 181-182).

6. У дисертаційному дослідженні автор достатньо ґрунтовно розкрив запропоновані стратегічні напрями розвитку корпоративних підприємств з позиції формування системи стратегічних цілей акціонерного товариства (рис. 3.10, с. 159), розробки корпоративних стратегій акціонерного товариства (табл. 3.8, с. 162) та моделі стратегічного управління адаптацією підприємства (рис. 3.11, с. 165). Однак, зазначені пропозиції мають здебільшого методологічний характер. На наш погляд, доцільно було б адаптувати запропоновані розробки до стратегічного розвитку досліджуваних корпоративних підприємств: ПАТ «Енні Фудс», ПАТ «Іванівський маслозавод», ПАТ «Веселинівський ЗСМ», ПАТ «Баштанський сирзавод» та ПАТ «Первомайський молочноконсервний комбінат», що посилює прикладну складову сформованих пропозицій.

Проте, вказані зауваження опонента не знижують науковий рівень дисертаційної роботи.

8. Загальний висновок.

Дисертаційне дослідження Салюк-Кравченко Олександра Олексійовича на тему «Регулювання корпоративних відносин суб'єктів господарювання в умовах динамічного макроекономічного середовища» є завершеним науковим дослідженням, актуальним за темою та розглянутими проблемами.

Дисертаційна робота містить сукупність результатів, яким властива наукова новизна і практична цінність. Одержані автором результати відіграватимуть позитивну роль у вирішенні проблем регулювання корпоративних відносин суб'єктів господарювання в умовах динамічного макроекономічного середовища. Положення, результати та висновки дисертаційної роботи використані під час виконання науково-дослідних тем, пройшли апробацію на вітчизняних промислових підприємствах, обговорені на наукових конференціях та симпозіумах. Результати дисертаційного дослідження опубліковано у фахових наукових виданнях та у виданнях, які входять до наукометричних баз даних.

Аналізування змісту дисертаційної роботи, автореферату, друкованих праць за темою дисертації дозволяє зробити висновок, що усі пункти наукової новизни дослідження, які заявлені, належним чином відображено у роботі. Обсяг друкованих праць та їх кількість відповідає вимогам атестаційної колегії МОН України щодо публікацій основного змісту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Дисертація є завершеним дослідженням, відповідає профілю спеціалізованої вченої ради та вимогам «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника» затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (зі змінами і доповненням), а її автор – Салюк-Кравченко Олександр Олександрович – заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту,
маркетингу та економіки
Вінницького національного
технічного університету

Н. П. Карачина

*Відгука надійшов
30.11.18. Власної секретар
СБР ДНУ. 081.05
[Signature]*

